

A „Bábos Beszterce-Tour,
2016”-fesztivál plakátja

Sajtótájékoztató: Monika Tatarková,
Iveta Škripková, Marián Pecko

A kis herceg.
Rendező: Peter Palik,
Tervező: Eva Farkasová,
Zene: I. Liszkayová;
Ján Palárik Színház, Trnava

Lenka Dzadíková

UTAK A NÉZŐKHÖZ

**EGY NEMZETKÖZI FESZTIVÁL: BÁBOS BESZTERCE
2016. SZEPTEMBER 30 – OKTÓBER 4.**

A **Bábos Beszterce (Bábkarská Bystrica)** elnevezésű, Szlovákia szívében, Besztercebányán zajló nemzetközi biennálé már elnyerte állandósult formáját. A fesztivál az alcím szerint „kettős impulzus” forrása, ami a gyakorlatban annyit jelent, hogy a gyerekekhez szóló és a felnőtteknek szánt programok külön szekcióban zajlanak. A fesztivál huszadik évfolyamának újdonságát a „Tour” jelentette. A szervezők úgy döntöttek, hogy a színház elutazik a nézőkhöz. Egy-egy előadásra mindennap a besztercebányai kerület más községében került sor. A fesztivál vendégeit autóbusszal szállították el oda, a kis falvakban élő gyerekek pedig olyan lehetőséget kaptak, amilyen ritkán adódik számukra – a helyi kultúrházban láthattak báb-színházi előadást. Ez a koncepció már a fesztivál előtt kíváncsiságot és különböző várakozásokat keltett. Miután megvalósult, megállapíthatjuk, hogy teljesítette küldetését, volt értelme. A fesztivál vendégei megismerték a besztercebányai kerület kies zugait, az előadásokat pedig olyan gyerekek tekintették meg, akik arra a kérdésre, hogy jártak-e már színházban, gyakran tagadó választ adtak. A „Tour” elképzelése különösen kíváncsot a politikai történések kontextusában. A besztercebányai kerület elnöke 2013 óta az a Marian Kotleba, aki szélsőséges nézeteivel szomorú hírnévre tett szert, s azzal is, hogy meggondolatlanul dekadensnek bélyegez különböző művészi megnyilatkozásokat. Az ő beavatkozása miatt volt kénytelen a Táncstudió Színház (Divadlo Štúdio tanca) 2015-ben lemondani a *Tánc napjai önöknek* elnevezésű nemzetközi táncfesztiválról, s a Bábos Besztercét szervező Bábszínház az Útelágazásnál is megtapasztalta már a kerületi elnök indokolatlan hatalmi beavatkozását. Az a döntés tehát, hogy a fesztiválról valamit juttassanak el a kerület különböző helyeire, amelyeknek szükségük van a színház által képviselt kulturális felemelkedésre, műveltségre és jóra, újító szellemű, érdemes és fontos cselekedet volt.

Az első impulzus

A gyerekeknek szánt program tizenhárom előadásból állt. Jelentős teret kaptak a típegők korosztályát megcélzó produkciók: ez esetben már a tizenkét hónaposnál idősebbeket is számításba vették. E programban láthatták a La Baracca – Testoni ragazzi nevű olasz társulat *A csónak és a hold* című előadását; a Roberto Frabetti által vezetett társulat úttörő szerepet játszik e specifikus közönség számára készült művek létrehozásában. Ugyanitt szerepelt a Compagnia L'Asina sull'isola nevű szlovák-olasz csoport a *Sirályok szemével* című előadással, valamint a budapesti Kolibri Színház *Pont, pont, veszszöcske* c. produkciója. A három évesnél fiatalabb publikum számára készült művek általában vitát váltanak ki, s ez Besztercebányán sem volt másképp. Polémia tárgya volt, hogy milyen esztétikai és dramaturgiai igények támaszthatók az ilyen jellegű alkotómunkával szemben, s hogy az effajta alkotásoknak milyen mértékben kell interaktívnak lenniük, és színháznak tekinthetők-e egyáltalán.

Az „első impulzus” előadásait egy gyermekzsűri is figyelemmel kísérte, amely három díjat osztott ki. A zsűri döntése meglepő volt. A második és harmadik díjat olyan előadásoknak ítélte oda, amelyek valószínűleg látványosságuknak köszönhetően váltottak ki érdeklődést. Figyelmüket a nagyszombati Ján Palárik Színház (Divadlo Jána Palárika) *A kis herceg* című előadása keltette fel. Egy drámai színház társulatáról van szó, az irodalmi előkép dramatizált változatának színpadra állítója bábrendező, Peter Palik volt. Az előadást átgondolt dramaturgiai koncepció, az eredeti felfogást tükröző díszlet és egyértelmű rendezői irányítás jellemezte. Az alkotóknak azonban nem sikerült elkerülniük a pátoszt, a kiszámíthatóságot és a vontatottságot. Mindezek miatt ezt az előadást nem tekinthetjük kivételesnek napjaink bábművészetében. Még nagyobb meglepetés

Pont, pont, vesszőcske.
Rendező: Barbara Kölling,
Tervező: Orosz Klaudia,
Zene: Bornai Szilveszter;
Kolibri Színház

Nagyanyó a tojásból.
Rendező, szereplők: Katarina Aulitisová,
Lubomír Píktor,
Tervező: M. Plachá,
Zene: P. Vaňouček;
PIKI Színház, Pezínok

A dzsungel könyve.
Rendező: E. Piotrowska,
Tervező: Julia Skuratova,
Zene: W. Błażejczyk;
Banialuka Bábszínház, Bielsko-Biala

volt, hogy a lengyel, Bielsko Biata-i Baniáluka Báb-színház *A dzsungel könyve* című produkciója is érdeklődést keltett a gyerekközönség körében. Kipling művének adaptációja ugyanis dramaturgiai és képzőművészeti tekintetben is problematikus volt. Számos ponton logikátlanak bizonyult, az előadás látványa nem állt össze, s egészében egy elavult színház képét mutatta.

A két legjobb gyerekelőadás

A gyerekszűrivel nyilván egyetérthetünk az általuk megítélt első díjban. A lengyelországi Poznańból érkezett Teatr Animacji *Hogy a liba rúgná meg!* (A niech to geś kopnie!) című előadása számos erénnyel rendelkezik. Előnyös vonásai már a szövegben is megjelennek. A bábjátékokok szerzőjeként is tapasztalt drámaíró, Marta Guśniowska nagyszerű bonyodalmat eszelt ki, a szöveget pedig fontos témákkal gazdagította. Egy állatmeséről van szó, melyben a tyúkokkal táplálkozó Róka koma eleinte negatív szereplőként tűnik fel. Az előadás folyamán azonban nagyon hamar megjelenik a bölcseseti sík – az élet értelmének témája, s a főszereplő, a Liba épp ezt az értelmet keresi. Mivel nem találja, az öngyilkosság mellett dönt – azt akarja, hogy Róka koma falja fel. Őt azonban a kelletképpen fel sem hizlalt Liba nem érdekli, s elindul vele a Farkashoz. Útközben összebarátkoznak, s végül happy end következik. Marta Guśniowska ezúttal a rendező szerepét is vállalta. A bábok és a litván díszlettervező, Julija Szkuratova díszleteinek kiaknázásával dinamikus, szellemes, a bábművészet iránt tiszteletet tanúsító előadást hozott létre. A berlini Theater Couturier & Ikkola társulat előadása nagyszerű volt. Wolf Erlbruch német író *A kiskacsa, a halál és a tulipán* (Ente, Tod und Tulpe) című sikeres könyvét már több színház színrre vitte. A német társulat előadása minimalizmusával, a zene átgondolt alkalmazásával és az egyszerű eszközök: a teret tagoló, kifeszített madzagok, egy

nagy darab papír és egy vízzel teli lavór felhasználásával hatott a nézőre. A színészi és a bábjátékos teljesítmények is kiválóak voltak: Martina Couturier a Halál, Heiki Ikkola pedig a Kiskacsa szerepében nyújtott emlékezetes alakítást. A színvonalasabb előadások közé tartozott még a PIKI nevű szlovák társulat *Nagyanyó a tojásból* című játéka, amely Iva Procházková cseh író nő gyerekkönyvének adaptációja volt. Az író nő időszerű témát taglalt: a szülőknek nincs idejük a gyerekeikre. Eliášnak hiányzik az anya és az apa figyelme, és nincsenek nagyszülei sem. Szerencséjére a tojásból, melyet talált, egy kicsi, szárnyas nagyanyó bujt elő, aki gondoskodott arról, hogy a szülők elegendő időt szenteljenek Eliášnak. Az előadást a dinamikus színészi játék, a bábok hiteles irányítása, s a gyerekrajok és gyerekjátékok ihlető hatására született színpadkép jellemezte.

A második impulzus

A felnőttekhez szóló hat, egymástól erősen különböző előadás közül a Jean-Paul Sartre elbeszélései alapján létrehozott *A fal* (Múr) című produkció keltett figyelmet, amelyet a pozsonyi Színművészeti Akadémia Bábművészeti Tanszékének diákjai hoztak létre Katarína Aulitsovával és Markéta Plachával. Formai szempontból átgondolt előadásról van szó, amely hatékonyan aknázza ki a lelőgő fehér ingek, cipők és sapkák effektusát. Ugyancsak érdekes volt a játék a perspektívával, s azoknak a helyzeteknek a színészi megjelenítése, amelyeket valaki felülről szemlél. Az alkotók határhelyzeteket jelenítettek meg, valamint az örületet és félelmet, s azt mutatták be, mi minden van hatással az egyén pszichéjére, a fejlődésére,

Szlovák nyelvtanfolyam. Rendező: T. Škrabálková,
Látvány: K. Lucinkiewiczová,
Zene: J. Haško; Bábszínház az Útelágazásnál,
Besztercebánya

Hogy a liba rúgná meg!
Rendező: Marta Guśniowska,
Tervező: Julia Skuratova,
Zene: Piotr Nazaruk;
Animációs Színház, Poznań

A kiskacsa, a halál és a tulipán.
Rendező: J. Lehmann,
Bábok: S. Köhler, Kosztüm: G. Keuneke,
Zene: M. E. Drelon; Couturier & Ikko Színház

Tyúkszármayakon.
Rendező: K. Aulitisová,
Tervező: M. Plachá,
Zene: L. Chut'ková;
Pozsonyi Bábszínház

Ofélia árnyszínháza. Rendező: Marián Pecko,
Tervező: I. Macková, Zene: R. Mankovecký;
Bábszínház az Útelágazásnál, Besztercebánya

s hogy az elutasítás, a zaklatás és a kiteszítottság hogyan képes az emberben életre kelteni a rosszat. S mindezt úgy, hogy a fasizmusra utaltak. A besztercebányai Bábszínház az Útelágazásnál (Bábkové divadlo na Rázcestí) *Szlovák nyelvtanfolyam* (Náukobeh slovenčini) címmel hatásos színházi kollázst mutatott be a szlovák irodalmi nyelv fejlődésének és jelenlegi problémáinak kapcsolatán – azt vizsgálva, hogyan fordítanak le szlovákra a McDonald's menüjét. A bábok nélküli előadás tartalmi és formai szempontból is érdekes volt, de valószínű, hogy a külföldi közönségnek nem mondott sokat.

A Pozsonyi Bábszínház úgy döntött, hogy az idősebb korosztályt is megszólítja, s Katarína Aulitisová rendezésében, Markéta Plachá díszleteivel egy figyelemre méltó előadás született. A *Tyúkszármakon* (Na slepačích krídlach) című darab a Svájcban élő szlovák író, Irena Brežná egyik könyve alapján született, és a szocialista Csehszlovákia viszonyainak a témakörét elevenítette fel. Miközben egy másik fesztiválprodukción, az izraeli Mightbe színház *Másképp* című előadása a holokauszt témájára reflektált, a pozsonyi darab a múlt század ötvenes éveiben bekövezett értelmetlen üldöztetéseket idézte fel. Az előadás érdekességét

a főszereplő megkettőzése is fokozta – Janát két színésznő játssza egyidejűleg.

A Bábos Beszterce huszadik évfolyamában a gyerekeknek szánt program volt markánsabb. Az újdonság, a „Tour” bevált, s nincs más hátra, mint hinni, hogy a szervezés nyilvánvaló nehézségei ellenére ez a rendezvénysorozat a következő években is folytatódni fog.

G. Kovács László fordítása

ROUTES TO VIEWERS

The International Biennale **Bábarkská Bystrica** has taken on a new form; the festival is subtitled “Double Impulse”, denoting that programs for children are separate from those for adults. The 20th anniversary of the festival also introduced the “Tour”, in which the theater traveled to its viewers. Performances were held in a different location every day. Festival visitors were transported by bus to the locale, and local children were able to see a puppet theater piece in their own community center. The program for children, the “first impulse”, consisted of thirteen performances. There was a children’s jury, and they awarded the first prize to the Polish Teatr Animacji for their production of “*Holy Moly! What a Goose!*” The “second impulse”, the program intended for adults, featured six very different performances. One production which attracted a lot of attention was “*The Wall*”, based on a short story by Jean-Paul Sartre. The children’s program of the twentieth anniversary of Bábarkská Bystrica was the most striking, and the “Tour” proved to be a roaring success.